

## INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ PADANGŲ IR BATERIJŲ SEKTORIUOSE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

Pažeidimų kiekybinis įvertinimas guminių padangų ir kamerų gamybos, guminių padangų restauravimo ir atnaujinimo (NACE 22.11) ir baterijų ir akumuliatorių gamybos (NACE 27.20) sektoriuose



## INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ PADANGŲ IR BATERIJŲ SEKTORIUOSE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

### **Projekto grupė**

Vyriausiasis ekonomistas Nathan Wajsman  
Ekonomistė Carolina Arias Burgos

### **Padėka**

Autoriai norėtų padėkoti Stebėsenos centro Ekonomikos ir statistikos darbo grupės nariams, pateikusiems naudingų pastabų dėl šios serijos ataskaitų ir taikytos metodikos. Be to, įmonės priklausančios aptariamiems sektoriams suteikė informacijos apie ES padangų ir baterijų rinką.

**2018 m. vasario mėn.**

## Turinys

1.	IŽANGA.....	4
2.	SANTRAUKA .....	6
	2.1 METODIKA IR DUOMENYS .....	6
	2.2 PAGRINDINĖS IŠVADOS .....	6
	2.3 NEEKONOMINIAI PADANGŲ IR BATERIJŲ KLASTOJIMO PADARINIAI .....	11

# 1. ĮŽANGA

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ PADANGŲ IR BATERIJŲ SEKTORIUOSE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centras (toliau – stebėsenos centras) įkurtas siekiant geriau suprasti intelektinės nuosavybės (IN) ir neigiamų intelektinės nuosavybės teisių (INT) pažeidimų padarinių įtaką. Vadovaujantis Reglamentu (ES) Nr. 386/2012, iš Komisijos jis buvo perduotas Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybai (EUIPO).

EUIPO bendradarbiaujant su Europos patentų tarnyba<sup>1</sup> ir veikiant per stebėsenos centrą, buvo atliktas tyrimas, kuris atskleidė, kad maždaug 42 proc. visos ekonominės veiklos ir 28 proc. viso užimtumo ES yra tiesiogiai susiję su pramonės sektoriais, kuriuose intensyviai naudojami INT; dar 10 proc. darbo vietų ES sukuriama dėl prekių ir paslaugų kurias įsigyja pramonės sektoriai kuriuose intensyviai naudojamos INT, iš kitų pramonės sektorių..

Atliekant kitą tyrimą<sup>2</sup>, buvo lyginami Europos įmonių, kurioms priklauso INT, ir įmonių, kurios neturi INT, ekonominės veiklos rezultatai ir nustatyta, kad INT savininkų įplaukos tenkančios vienam darbuotojui yra vidutiniškai 28 proc. didesnės nei tų įmonių, kurios nėra INT savininkės ir kad tai turi ypač didelę įtaką mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ). Nors tik 9 proc. MVĮ yra įregistravusios savo INT, tų įmonių, kurios turi įregistravusios INT įplaukos tenkančios vienam darbuotojui yra beveik 32 proc. didesnės nei kitų MVĮ.

Europos piliečių suvokimas apie intelektinę nuosavybę ir klastojimą bei piratavimą ir su tuo susijusi elgsena<sup>3</sup> taip pat buvo vertinami atliekant ES masto apklausą. Ši apklausa atskleidė, kad nors piliečiai iš esmės pripažįsta intelektinės nuosavybės vertę, tam tikrais atvejais jie taip pat yra linkę pateisinti pavienius INT pažeidimus.

Stebėsenos centras siekia užbaigti išsamią padėties šiuo klausimu analizę,, įvertindamas ekonominį klastojimo ir piratavimo poveikį.

Metodikos požiūriu ši užduotis kelia tam tikrų sunkumų, nes tyrimo tikslas yra atskleisti reiškinio, kurio dėl jo pobūdžio yra neįmanoma stebėti, ypatumus. Siekdamas kiekybiškai įvertinti INT pažeidimų apimtį, mastą ir poveikį, kaip nustatyta jo įgaliojimuose, stebėsenos centras parengė laipsnišką klastojimo

<sup>1</sup> EUIPO / EPT, *Intellectual property rights intensive industries and economic performance in the European Union: industry-level analysis report*, 2-as leid., EUIPO, Alikantė, 2016.

<sup>2</sup> VRDT, *Intellectual property rights and firm performance in Europe: an economic analysis: firm-level analysis report*, VRDT, Alikantė, 2015.

<sup>3</sup> EUIPO, *European citizens and intellectual property: perception, awareness and behaviour*, 2-as leid., EUIPO, Alikantė, 2017.

neigiamo poveikio ir jo padarinių teisėtai komercinei veiklai, vyriausybėms ir vartotojams bei apskritai visuomenei vertinimo metodą.

Buvo pasirinkti keli pramonės sektoriai, kuriuose intensyviai naudojamos INT ir kurių produktai yra arba, manoma, gali būti klastojami. Anksčiau atliktuose tyrimuose buvo analizuojami šie sektoriai: kosmetikos ir asmens priežiūros produktų, drabužių, avalynės ir aksesuarų, sporto prekių, žaislų ir žaidimų, juvelyrinių dirbinių ir rankinių laikrodžių, rankinių ir lagaminų, muzikos įrašų, alkoholinių gėrimų ir vynu, vaistų, pesticidų ir išmaniųjų telefonų pramonės sektoriai.

EUIPO ir EBPO atliktoje bendroje ataskaitoje<sup>4</sup> dėl pasaulinės prekybos suklastotais produktais atskleidžiama, kad klastojimas paveikia įvairiausius sektorius – prabangos prekes, kasdienio vartojimo prekių sektorius, įskaitant produktus, kurie gali kelti pavojų vartotojų sveikatai ir aplinkai.. Automobilių atsarginės detalės yra tarp tų produktų, kurių kelia klastotojų susidomėjimą; klastojama gali būti bet kuri dalis ir bet kuri automobilio detalė, pvz., stūmoklio žiedai, filtrai, saugos diržai, alyva ir tepalai, baterijos ir padangos.

Šiame dvilyktame tyrime, kuriame nagrinėjamas padangų ir baterijų sektorius, naudojama panaši metodika, kuri buvo taikoma ankstesniuose sektorių tyrimuose. EUIPO/EPT (2016) *intelektinės nuosavybės teikiamos naudos tyrimas* parodė, kad abiejose pramonės šakose intensyviai naudojami prekių ženklai, patentai ir dizainai.

---

<sup>4</sup> EUIPO / EBPO, *Trade in counterfeit and pirated goods: mapping the economic impact*, OECD Publishing, Paryžius, 2016.

## 2. SANTRAUKA

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ PADANGŲ IR BATERIJŲ SEKTORIUOSE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI

### 2.1 METODIKA IR DUOMENYS

Šiame tyrime (kaip ir kituose šios serijos tyrimuose) taikyta metodika reikalauja vieno produkto ilgalaikių pardavimo duomenų. Kai įmanoma, buvo naudoti oficialūs Eurostato duomenys ir kiekvienas sektorius buvo apibrėžtas pagal NACE<sup>5</sup> klasifikaciją. Kalbant apie automobilių atsargines dalis, pažymėta, kad tik dvi klasės, priklausančios NACE, atitinka šiuos reikalavimus, t. y. padangos ir baterijos.

Šios analizės pradinis taškas yra ES parduodamų padangų ir baterijų vertė, remiantis Eurostato struktūrine įmonių apklausa (SJA) ir tarptautinės prekybos statistiniais duomenimis. Nustatomi kiekvieno iš šių dviejų produktų numatytų pardavimo rezultatai, kurie palyginami su faktiniais pardavimų rezultatais kiekvienoje ES valstybėje narėje. Vėliau analizuojami numatytų ir faktinių pardavimų rezultatų skirtumai taikant statistinius metodus,. Šiuos skirtumus iš dalies galima paaiškinti remiantis **socialiniais ir ekonominiais veiksniais**, pvz., BVP augimu, valiutos keitimo kursais arba 1 000 gyventojų tenkančiu keleivinių automobilių skaičiumi. Be to, aptariami **su klastojimu susiję veiksniai**, pvz., vartotojų elgesys<sup>6</sup>, kaip atspindi *IN suvokimo tyrimas*.

Metodika išsamiai paaiškinta 4 skyriuje.

### 2.2 PAGRINDINĖS IŠVADOS

Apskaičiuota, kad **teisėtą veiklą vykdančys subjektai kasmet patiria 2,2 mlrd. EUR nuostolį dėl ES rinkoje esančių suklastotų padangų ir kasmet yra patiriamas 180 mln. EUR nuostolis dėl ES rinkoje esančių suklastotų baterijų ir tai atitinkamai sudaro 7,5 proc. ir 1,8 proc. kiekvieno sektoriaus pardavimo pajamų.**

Toliau pateiktoje lentelėje nurodyti pardavimo pajamų nuostoliai dėl klastojimo padangų ir baterijų sektoriuose kiekvienoje ES šalyje pateikiant santykinius ir absoliučius duomenis..

<sup>5</sup> Europos bendrijos statistinis ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (NACE, *Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne*) – tai oficiali Eurostato (ES statistinių duomenų tarnybos) naudojama ekonominės veiklos klasifikacija.

<sup>6</sup> Naudojami EUIPO 2013 m. lapkričio mėn. paskelbto *IN suvokimo tyrimo* rezultatai, pvz., ES piliečių polinkis sąmoningai pirkti suklastotas prekes.

1 lentelė. Dėl padangų ir baterijų klastojimo patirti pardavimo pajamų nuostoliai pagal šalį  
(2010–2015 m.)

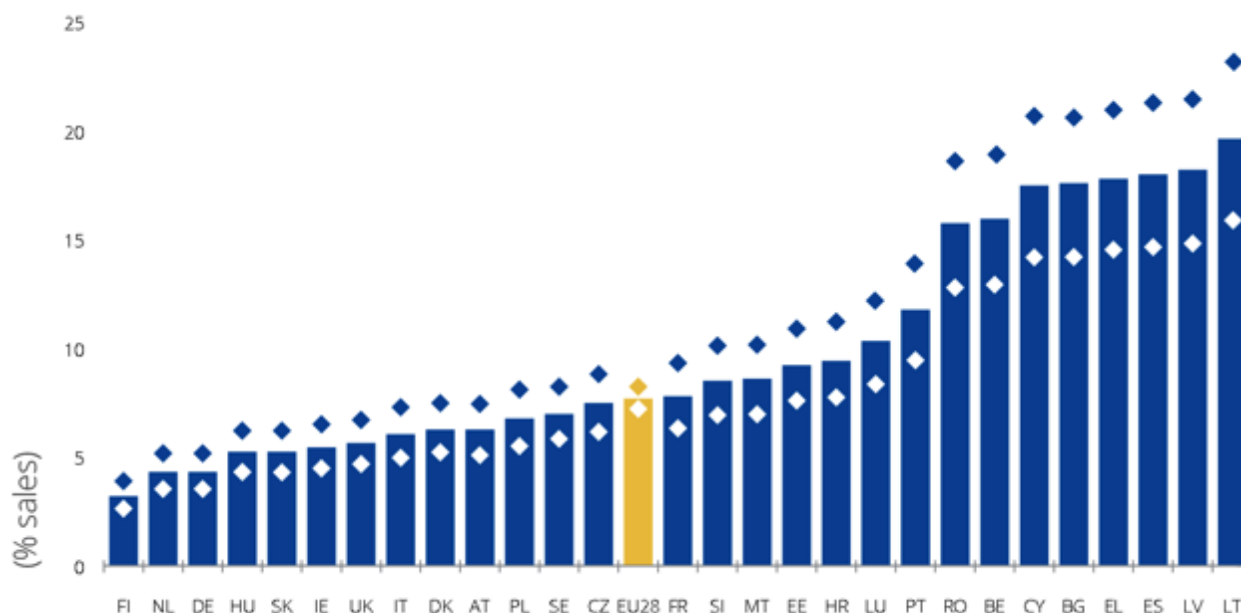
	PADANGOS		BATERIJOS	
	Pardavimo pajamų nuostoliai (%)	Pardavimo pajamų nuostoliai (mln. EUR)	Pardavimo pajamų nuostoliai (%)	Pardavimo pajamų nuostoliai (mln. EUR)
AUSTRIJA	6,1	30	1,6	3
BELGIJA	15,6	96	4,0	3
BULGARIJA	17,2	21	4,4	4
KIPRAS	17,1	7	4,4	1
ČEKIJA	7,3	106	1,9	3
VOKIETIJA	4,2	261	1,1	31
DANIJA	6,1	13	1,6	1
ESTIJA	9,0	4	2,3	Netaikoma
GRAIKIJA	17,4	39	4,5	5
ISPANIJA	17,6	445	4,6	32
SUOMIJA	3,1	17	0,8	1
PRANCŪZIJA	7,6	411	2,0	27
KROATIJA	9,2	9	2,4	Netaikoma
VENGRIJA	5,1	16	1,3	7
AIRIJA	5,3	11	1,4	1
ITALIJA	5,9	256	1,5	18
LIETUVA	19,2	15	5,0	1
LIUKSEMBURGAS	10,1	2	2,6	Netaikoma
LATVIJA	17,8	11	4,6	1
MALTA	8,4	1	2,2	0
NYDERLANDAI	4,2	12	1,1	3
LENKIJA	6,6	74	1,7	6
PORTUGALIJA	11,5	41	3,0	3
RUMUNIJA	15,4	76	4,0	3
ŠVEDIJA	6,8	45	1,8	10
SLOVĖNIJA	8,3	14	2,2	1

SLOVAKIJA	5,1	14	1,3	1
JUNGTINĖ KARALYSTĖ	5,5	201	1,4	13
<b>ES-28</b>	<b>7,5</b>	<b>2 247</b>	<b>1,8</b>	<b>179</b>

Santykinai mažiausiai nuostolių dėl padangų ir baterijų klastojimo patiria Suomija (atitinkamai 3,1 proc. ir 0,8 proc.), o daugiausiai – Lietuva (atitinkamai 19,2 proc. ir 5 proc.). Absoliučiais duomenimis didžiausias poveikis patiriamas Ispanijoje, kurioje dėl padangų ir baterijų klastojimo patirti pardavimo pajamų nuostoliai sudaro 477 mln. EUR, toliau išsidėsčiusi Prancūzija (438 mln. EUR), Vokietija (292 mln. EUR), Italija (274 mln. EUR) ir Jungtinė Karalystė (214 mln. EUR). Penkios didžiausios ES valstybės narės dėl klastojimo patiria 1,7 mlrd. EUR nuostolių, t. y. 70 proc. visų ES prarastų pardavimo pajamų.

Santykiniai dėl padangų ir baterijų klastojimo patirti pardavimo pajamų nuostoliai apskaičiuoti ir nurodyti pagal šalį 1 ir 2 pav. Kiekvienas stulpelis rodo klastojimo poveikį teisėtą veiklą vykdančių įmonių pardavimo pajamoms, išreikštą procentine pardavimo pajamų dalimi, o rombėliai rodo to pardavimo pajamų nuostolio 95 proc. pasikliautinąjį intervalą<sup>7</sup>.

### 1 pav. Dėl padangų klastojimo patirti pardavimo pajamų nuostoliai pagal šalį (2010–2015 m.)

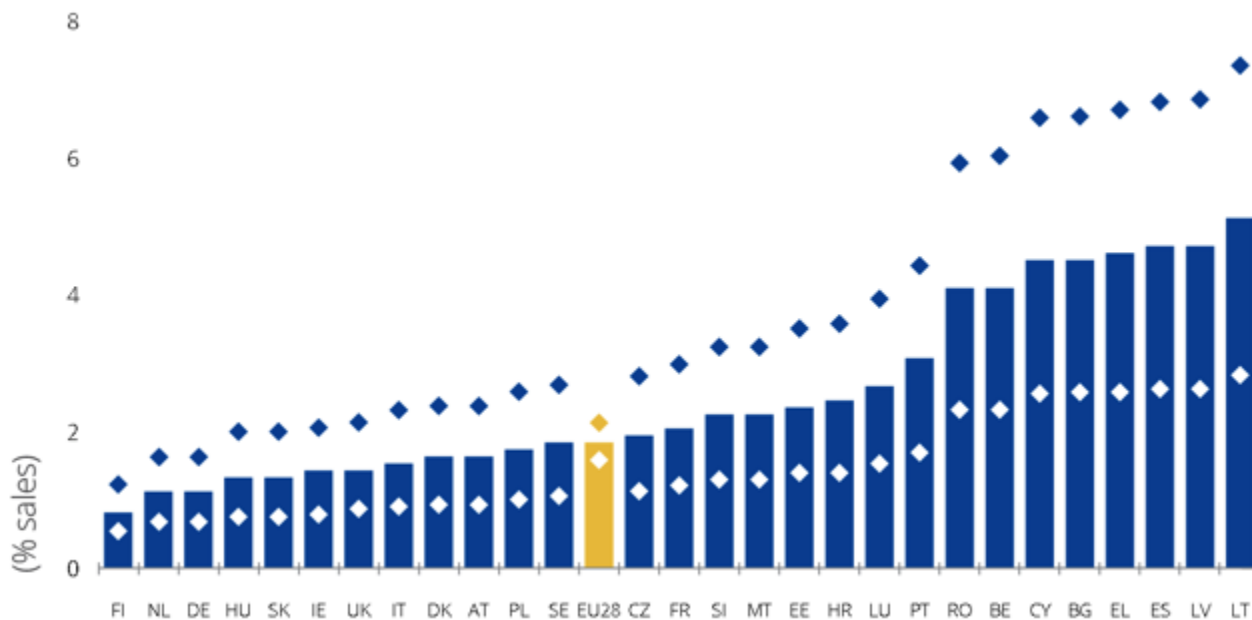


<sup>7</sup> 95 proc. pasikliautinasis intervalas – tai apskaičiuotas statistinis rodiklis, kuris reiškia, kad yra 95 proc. tikimybė, jog tikrasis skaičius yra didesnis už apatinę to intervalo ribą ir mažesnis už jo viršutinę ribą. Pavyzdžiui, visos ES pardavimo pajamų nuostolių procentinės dalies įvertis yra 7,5 proc., o tikrosios procentinės dalies 95 proc. pasikliautinasis intervalas yra 7–8 proc.





2 pav. Dėl baterijų klastojimo patirti pardavimo pajamų nuostoliai pagal šalį (2010–2015 m.)



Tiesioginis šių pardavimo pajamų nuostolių padarinys – 8 318 prarastų darbo vietų<sup>8</sup>.

Jeigu, nagrinėdami tiesioginį ir netiesioginį poveikį, apsvarstysime kituose pramonės sektoriuose patiriamą poveikį, dėl šiuose dviejuose sektoriuose vykdomos klastojimo veiklos ES ekonomikos sektoriuje prandama apytiksliai 4,8 mlrd. EUR pardavimo pajamų, kurie atitinkamai reiškia 22 283 prarastas darbo vietas.

<sup>8</sup> Šie skaičiai neatspindi poveikio importui, nes šiais atvejais susijęs poveikis užimtumui atsiranda už ES ribų. Iš jų taip pat negalima spręsti apie ES gamintojų patirtus nuostolius, kurie atsirado dėl ne ES rinkose vykdomo klastojimo. Todėl apskaičiuotas prarastų darbo vietų ES skaičius yra susijęs su ES pagamintomis ir suvartotomis prekėmis.

Galiausiai darant prielaidą, kad neteisėti gamintojai nedeklaruoja savo veiklos ir susijusių pajamų atitinkamoms valdžios institucijoms, **bendros valdžios sektoriaus prarastos pajamos (namų ūkio pajamų mokesčiai, socialinio draudimo įmokos ir įmonių pajamų mokesčiai) apytiksliai gali sudaryti 340 mln. EUR.**

## 2.3 NEEKONOMINĖS PADANGŲ IR BATERIJŲ KLASTOJIMO PASEKMĖS

Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama ekonominiams padangų ir baterijų klastojimo padariniams. Vis dėlto yra nemažai kitų padarinių, paveikiančių tokias sritis kaip sauga ir žala aplinkai.

Suklastotos padangos arba baterijos dažnai atrodo kaip originalios, nes iš pažiūros labai sudėtinga atskirti teisėtai pagamintą prekę nuo klastotės. Todėl vartotojai gali to nenorėdami nusipirkti gaminius, kurie neatitinka nustatytų standartų ir yra nesaugūs, nes gaminant suklastotus gaminius dažnai neatliekami jokie bandymai ir netaikomi kokybės užtikrinimo procesai; todėl vairuotojams ir kitiems kelių eismo dalyviams gali kilti pavojus.

Tyrimas<sup>9</sup>, atskleidžiantis avarijų aplinkybes, susijusias su padangų naudojimu, parodė, kad jeigu protektoriaus rašto gylis yra 1,6 mm ir daugiau, tuomet avarijos dėl padangų sukibimo su šlapia arba snieguota kelio danga tikimybė sumažėja 84 proc., o avarijos dėl padangos sprogo tikimybė sumažėja 86 proc., palyginti su padangomis, kurių protektoriaus rašto gylis yra mažesnis nei 1,6 mm. Pramonės sektoriuje atlikti bandymai parodė, kad suklastotos padangos, kurių protektoriaus rašto gylis yra 1,4 mm ir restauruotos padangos (kurios suremontuotos taip, kad atrodytų kaip naujos, nepaisant to, kad tai iš tiesų senesnės padangos, turinčios nedaug originalaus protektoriaus arba apskritai jo neturinčios) neabejotinai kelia didesnį pavojų naudotojų saugumui.

Automobilių baterijų gamintojai privalo vadovautis griežtomis specifikacijomis, kad patenkintų vartotojų lūkesčius, susijusius su produkto naudojimu ir saugumu. Produktai kuriami taip, kad būtų užtikrinama apsauga nuo elektrolitų nuotėkio (kuris gali būti žalingas ne tik prietaisų schemai, bet ir kūno audiniams). Be to, per vienpusio veikimo ventiliatorių, kuris yra įmontuotas į baterijos izoliacinį sluoksnį, baterijoje atsiranda vidaus slėgis, kuris susidaro netinkamai naudojant produktą; taip siekiant užkirsti kelią sprogo tikimybei. Suklastotose baterijose šių apsaugos priemonių kartais nebūna, todėl naudotojui gali kilti pavojus.

Be naudotojų saugumo, suklastotos padangos ir baterijos taip pat gali daryti žalą aplinkai, nes medžiagos, naudojamos suklastotoms dalims gaminti, gali neatitikti saugumo standartų ir ne visada

<sup>9</sup> CHOI, E-H., *Tire-Related Factors in the Pre-Crash Phase* (Report No DOT HS 811 617), National Highway Traffic Safety Administration, Washington DC, 2012.

atitinka aplinkos apsaugos standartus ir ES žiedinės ekonomikos veiksmų planą<sup>10</sup>, kuriame aptariamos tiek gamybos, tiek atliekų tvarkymo, įskaitant perdirbimą ir pakartotinį panaudojimą, priemonės.

Padangos yra pavyzdys produkto, kurio gamyboje žiedinės ekonomikos ciklas prasideda dizaino projektavimo etape, vėliau pereina į naudojimo etapą, panaudotos produkcijos surinkimo etapą ir yra tęsiamas pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo etape. Europos padangų ir gumos gaminių gamintojų asociacija (ETRMA) nurodo<sup>11</sup>, kad 96 proc. padangų yra perdirbama (pvz., pakartotinai panaudojamos medžiagos arba atliekamas kitų rūšių perdirbimas).

Daugumą baterijų sudedamųjų dalių taip pat galima perdirbti, taip išvengiant pavojingų medžiagų išsiskyrimo į aplinką ir teikiant vertingas medžiagas. 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų (Baterijų direktyva)<sup>12</sup> draudžia prekiauti baterijomis, kuriose yra tam tikrų pavojingų medžiagų, ir nustato konkrečius tikslus, susijusius su baterijų surinkimu ir perdirbimu, o gamintojai įvardijami kaip atsakingi asmenys už baterijų atliekų valdymą. Yra nežinoma, koku mastu suklastotų baterijų gamintojai laikosi šių taisyklių.

Nors šioje ataskaitoje neanalizuojama šiame poskyryje išvardytų neekonominių padangų ir baterijų klastojimo padarinių kiekybinė išraiška, aišku, kad jie yra labai svarbūs visuomenei ir į juos būtina atsižvelgti analizuojant šį reiškinį.

<sup>10</sup> [https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/towards-circular-economy\\_lt](https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/towards-circular-economy_lt)

<sup>11</sup> <http://www.etrma.org/uploads/Modules/Documentsmanager/elt-report-v9a---final.pdf>

<sup>12</sup> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02006L0066-20131230&rid=1>, OL L 266, 2006 9 26, p. 1.



## INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ PADANGŲ IR BATERIJŲ SEKTORIUOSE EKONOMINIAI NUOSTOLIAI



2018 m. vasario mėn.

© Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba,  
2018

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Avenida de Europa, 4  
E03008 Alikantė – Ispanija